

O hmotě

Realita je podle relativistické filozofie periodickou změnou intenzity (vlněním) obecného pole produkovaného vědomím, v němž se změny intenzity (shluky vln) jeví jako kvanta pole v podobě částic. Částice tak lze chápat jako vlnu pole produkovaného vědomím, přičemž částice mohou s tímto polem kdykoli splynout, a to nejen s polem, ale zároveň i s vlastním vědomím, neboť pole i částice jsou jeho produktem. Analogicky lze konstatovat, že částice obsažené v ději (poli) našeho snu během spánku zanikají v průběhu snění nejen do děje tohoto snu, ale principiálně do samotného vědomí snícího.

Odůvodnění uvedeného závěru relativistické filozofie spočívá v tom, že se vznikem pozorujícího subjektu je v souladu s principem symetrie přímo spojen vznik pozorovaného objektu, jenž tak není věcí o sobě, nýbrž fiktivní projekční plochou introspekce subjektu. Vztah subjektu a objektu v uvedeném smyslu umožňuje pochopit možnost jejich vzájemného splnutí v absolutnu. Například antihmotu si lze sice jen obtížně představit jako iluzorní projekční plochu hmoty, představa jejich vzájemného splnutí v energii však obtížná není. Ve smyslu principu zachování tak dochází ke vzniku nové kvality, jež s původními kvalitami hmoty a antihmoty (subjektu a objektu) nemá nic společného a přitom je jejich pokračováním.

Hmota se tedy jeví jako kvanta pole obecné energie či jako shluky vln takové energie v podobě částic. Podstatu pole však nelze rozlišovat čistě v rovině gravitační, elektrické či jinak fyzikální, ba ani v souhrnu těchto rovin, nýbrž zejména v rovině mentální (rovinu emocionální nevyjímaje). Všechny částice se v tomto smyslu mohou cho-

vat zároveň jako vlny a jelikož jejich podstata je spojena s pozorujícím subjektem, mohou tyto shluky vln či kvanta pole kdykoli splynout s projekční plochou pozorování a tato zas s vědomím subjektu, jímž je produkována.

Zatímco v původní řecké filozofii byla podstata světa ztotožňována s určitou látkou jako voda, vzduch či oheň, v aristotelském pojetí již látka sama nebyla realitou. Tou byla možnost, a to možnost přeměny prostřednictvím formy ve skutečnost. Ve smyslu tohoto pojetí reality byla socha potenciálně obsažena v mramoru, než ji sochař vytesal. Takové starověké pojetí podstaty světa má až překvapivě blízký vztah k novověké kvantové fyzice, jež prostřednictvím experimentálně prokázané přeměny elementárních částic v částice jiné v důsledku jejich srážek prokázala relevanci úvah o potenciální možnosti přechodu energie ve hmotu, která má na rozdíl od energie již svou formu. Z kinetické energie takových částic se rodí částice jiné, čímž je prokázána proměnlivost hmoty a zároveň exaktním způsobem doložena důvodnost aristotelských úvah o možnosti přeměny prostřednictvím formy ve skutečnost.

Na vnější dění (objekt) lze v tomto smyslu důvodně nahlížet jako na naplnění možnosti zkolabování subjektivně vnější energie ve formu v podobě částic, jež zdánlivě vybočují z původní jednoty objektu. Vzhledem k tomu, že naplnění možnosti uvedeného kolapsu je v přímé vazbě na pozorující subjekt, vynořuje se náhle jako spojovací článek vztah subjektu a objektu, v důsledku čehož vše nalézá svou původní jednotu. Na obdobném principu funguje obsah snění během spánku, kdy vědomí naplní možnost fiktivního prostředí snu a vytvoří v něm iluzorní předmět, který v průběhu snění v tomto prostředí zaniká, aby i prostředí samo nakonec zaniklo v subjektu procitnuvším ze spánku.

Závěry plynoucí z odhalování podstaty hmoty nás vedou k poznání pevné vazby pozorovaného objektu a pozorujícího subjektu; tímto způsobem lze nalézt skutečnou podstatu světa. Vědomí, ve kterém je obsažen hodnotící systém, se promítá do vytváření podmínek pozorování; přitom nikoli objektem samým, nýbrž právě podmínkami pozorování je determinován výsledný popis objektu. V konečném důsledku, jenž již přesahuje fyzikální rámec, lze konstatovat, že nalézáme to, co nalézt chceme, a proto je vnější dění pouhým odrazem dění vnitřního. Svět tak není vně, nýbrž uvnitř nás samých.

Pokud svět nějak vypadá, pak rozhodně nevypadá tak, jak se nám jeví, neboť je filtrován sítí našich možností, a to natolik, že nejen jeho obraz, ale i jeho podstata je čistě subjektivní. Problém duálního chování hmoty (vlna a částice) totiž nespočívá v hmotě, nýbrž v nás samých. Každý pokus je spojen s lidskou myslí a právě tajemné rozhraní mezi myslí (já) a objektem (non já) je podstatou problému. Naše vědomí determinuje hodnotící systém, v jehož rámci pak pozorovaný objekt popisujeme. Odhalením nejednoznačnosti popisu objektu (např. v souvislosti s objevem duálního chování hmoty) dochází ke zjištění nejednoznačnosti našeho hodnotícího systému, jenž a priori naše vědomí ovládá. Hodnotící systém je přitom odrazem našich možností, a proto neurčitost popisu objektu není spojena s objektem, nýbrž s možnostmi nás samých.

Částice hmoty nemají vlastnosti, které jim přisuzujeme, neboť tyto vlastnosti jsou pouhým odrazem našich vnitřních dispozic prezentovaných prostřednictvím pozorování. Budeme-li nadáni jinými vnitřními dispozicemi, bude vnější svět vypadat zcela jinak, než je jeho stávající obraz, a to v důsledku změny nás samých, nikoli v důsledku změny tohoto světa. Gnozeologie v tomto smyslu mode-

luje ontologii, neboť to, co můžeme poznat, je pevným vodítkem k tomu, co je.

Jestliže připravíme pokus k odhalení částicové povahy entity, nalezneme ji, stejně jako odhalíme její vlnovou povahu v případě přípravy pokusu zaměřeného na zjištění vlnové povahy entity. Mezi těmito neslučitelnými závěry však nevyplývá logický rozpor, neboť vychází z podmínek, jež se vzájemně vylučují. Experimenty vedoucí ke stanovení určité fyzikální veličiny současně činí tuto veličinu iluzorní, neboť výsledky pozorovaných procesů jsou určovány možnostmi pozorovatele. V důsledku toho je naše skutečnost od svého základu nevypočitatelná. Nejen její objekty, ale i zákonitosti, kterým zdánlivě podléhá, jsou zákonitostmi, jež jsou pouze obsahem naší mysli, nikoli této skutečnosti samé. Naše myšlenky se tak neřídí stavem vnějšího světa, nýbrž tento svět je jen odrazem způsobu našeho myšlení.

Snaha o všezahrnující výklad zákonitostí vesmíru znamená hledání objektivní skutečnosti. Ta však nemůže být objektivní tehdy, když je odvozena od našich pozorovacích možností. Vnímaná substance (hmota i energie), prostor i čas jsou v takovém případě pouze účelovými konstrukty umožňujícími zkušenost vůbec. Okolnosti vzniku vjemu a systém interpretace tohoto vjemu vedou k poznání fikce takto vnímané skutečnosti. Je nesmyslné chtít popisovat nějaký jev, pokud do tohoto popisu nezahrneme též pozorovatele jako určující faktor. Takový pozorovatel bude vždy přicházet jen se subjektivními postřehy, neboť objektivní popis skutečnosti by byl možný pouze tehdy, kdybychom ji mohli spatřit zvenčí, tj. mimo rámec jí samé. To je však představa srovnatelná se snahou nahlížet na aktuální obsah snění zároveň z pozice bdění.

Před teorií relativity a kvantovou fyzikou jsme žili v nezvratném přesvědčení, že se vesmír skládá z pevné hmoty. V rámci tohoto pohodlného názoru jsme nazírali na svět jako na fungující soukolí, jehož zákonitosti postupem času zcela pochopíme. Člověk v tomto materialistickém pohledu plnil svou úlohu pouze jako vedlejší produkt, který vznikl díky evolučnímu vývoji náhodných interakcí atomů, tj. elementárních částic hmoty, z níž je vlastní svět utvořen. Odtud nebylo daleko k náhledu, že lidské vědomí je jen důsledkem materiálních procesů probíhajících v mozku. Podle závěrů moderní vědy se však tato zjednodušená představa vesmíru stává stále neudržitelnější. Vědomí se totiž zdaleka neomezuje na to, aby pasivně odráželo hmotný svět, ale samo má důležitou úlohu při tvorbě reality. Tato úloha je natolik zásadní, že hmotný svět je jeho pouhým produktem.

Obraz světa tak lze definovat nikoli jako určitými atributy definované soukolí, nýbrž jako myšlenku, která sama předurčuje tyto atributy, jejichž prostřednictvím zaměňuje fikci za reálný obraz světa. V běžném životě však pracujeme s jednotlivými kolečky soukolí a úvaha o tom, že tato kolečka sama o sobě neexistují, se nám zdá být přinejmenším zvláštní. To platí však jen do té doby, než si uvědomíme, že zcela analogicky činíme ve spánku během snění. I v něm je náš snový svět soukolím skládajícím se z elementárních částic předmětů či jevů, ve vztahu k životu v bdělém stavu se však tento snový svět stává pouhou myšlenkou a kolečka tvořící soukolí takového světa pak v bezbřehé neexistenci tonou.

Analogie snu a života prezentovaná relativistickou filozofií není samoučelná, neboť má svou velkou vnitřní hloubku. Stejně jako když při snění během spánku dochází pouze k subjektivně pocíťovanému výskytu částic v růz-

ných zdánlivě existujících místech a jakýkoli předmět se může v souvislosti s dějem snu kdykoli objevit či zaniknout v subjektivním poli snu, tak obdobně i částice hmotného světa jsou pouze periodickými (pulz jako základ) změnami obecného pole (pole identifikované v rovině poznávání a prožívání), jež je pouhým produktem vědomí, a proto takové fiktivní částice mohou kdykoli splynout s tímto polem, respektive s vědomím.

Zkuste najít místo, kde se odehrává děj vašeho snu. Dokážete o vlastním ději snu vyprávět, nedokážete jej však zařadit ve smyslu teritoriálním. Nijak vás to netrápí, vždyť víte, že takové místo nemá smysl hledat, neboť sen byl pouze ve vašich myšlenkách. Sny jsou tak součástí skutečnosti, aniž by však na této skutečnosti měly faktický podíl. Obdobně lze konstatovat, že námi prožívaná skutečnost je součástí absolutna, aniž by jej tvořila.

Nikoli kontinuita vývoje, nýbrž vývoj ve spirále s možností náhlé změny stavu; to je věrnější obraz subjektivně vnější reality. Západní myšlení v tomto smyslu ustupuje východním myšlenkám o subjektivní až iluzorní podstatě světa. Pulz, tedy vychýlení a pozdější návrat do původního stavu, jemuž odpovídá podstata vlnění, je věrohodnějším principem dění. Není hmoty, času či prostoru, jsou jen periodické změny intenzity (vlnění) domněle existujícího pole produkovaného vědomím.

Když se v případě světla ukázalo, že se jedná mimo jiné též o vlnění, vyvstala otázka, co se vlastně vlní. Původní představa vlnícího se éteru padla v důsledku zjištění, že elektromagnetické vlnění nepotřebuje žádnou látku pro své šíření, neboť se jedná o periodické změny magnetické a elektrické intenzity. Obdobně si lze částice hmotného světa představit jako projev vědomím produkovaných periodických změn, jež jsou zdrojem subjektivně identifi-

kovatelných částic. Jinak řečeno – částice nejsou nic jiného než vlna subjektivního pole měnící se intenzity, jež může být zachycena v podobě částice a která může následně s tímto polem kdykoli splynout. Nedochází tak k pohybu částic v prostoru, nýbrž k jejich subjektivně pocíťovanému výskytu v různých zdánlivě existujících místech, a to s takovou četností vzájemné vazby, že tyto různé výskyty považujeme za pohyb (změna polohy hmoty v čase a prostoru), v jehož důsledku odhalujeme další rozličné zákonitosti.

Subjektivní pole se mění v konkrétní částice či zůstává ve tvaru vln dosud neidentifikovaných v podobě částic. Obdobně je tomu během snění ve spánku. Zde je subjektivita pole (prostředí děje snu) jasně zřetelná a nikdo nepochybuje o tom, že dochází pouze k vnitřně pocíťovanému výskytu vysněných předmětů v různých zdánlivě existujících místech. Třebaže předmět ve snu není dosud identifikován, přesto se může v souvislosti s dějem snu kdykoli objevit, tj. zůstává ve tvaru vln zatím nezachycených v podobě částic, přičemž tyto vlny mohou v iluzorní částice kdykoli zkolažovat.

Pokud jsou změny objektu čistě subjektivní záležitostí, pak existuje pevná vazba pozorovaného objektu a pozorujícího subjektu. Jsou-li hmotné částice projevem vlnění obecného pole, je pak díky uvedené vazbě objektu a subjektu zřejmé, že subjekt se na vlnění pole aktivně podílí, a to až tak, že vědomí může být jediným zdrojem pole a jeho prostřednictvím i původcem vlastních částic. Projevem vlnění obecného pole je tak pozorovaný objekt jen podružně, neboť podstata tkví v aktivitě subjektu při tvorbě tohoto pole.

Zdánlivě rozporné pojetí částice a vlny našlo své řešení v originální myšlence, která umožnila vybudovat

teorii, s jejíž pomocí se daly jednotně pochopit vlastnosti hmoty i světla. Pojmy částice a vlny se v jejím smyslu sice vzájemně vylučují, avšak zároveň též doplňují; společně pak tvoří jeden celek. Tento princip vzájemného vztahu je nazýván principem komplementarity. Tam, kde je nutné elementární kvanta uvažovat, tj. na atomární úrovni, tam nelze připustit alternativně částicové či vlnové působení, nýbrž platí obě zároveň jako vzájemně se doplňující (komplementární). Vlnové a částicové projevy hmoty jsou přitom různými ekvivalentními projevy téhož základu (kánonu), a proto jsou vzájemně kanonicky spřažené (vůči sobě v komplementárním vztahu a zároveň odvozené od téhož základu).

Kvantová mechanika prokazuje, že na atomární úrovni pojem částice nemá bez adekvátního pojmu vlny význam, neboť veškeré atomární jevy (včetně samotné existence částic) vznikají teprve jejich pozorováním, jímž částice zkolabuje do určitého pozorovaného stavu. Tím je v mikrosvětě zcela zpochybněna platnost kauzálních vazeb; je-li svět kvantitativní nadstavbou mikrosvěta, tak je tím zpochybněna kauzalita vůbec. Přitom platnost kauzální vazby je podmínkou pro relevanci základních metod logiky, jež vyplývají z axiomatického základu vědomí já.

Fyzikálním předobrazem nutnosti zpochybnění axiomatického základu je princip superpozice, jenž dovoluje skládat fyzikální stavy, které v klasické fyzice skládat nelze. Ačkoli víme, že elektrony či jiné elementární částice jsou částicemi nedělitelnými, přesto se podle principu superpozice může tatáž částice vyskytovat na různých místech.

Prokázání možnosti průchodu nedělitelné částice různými místy zároveň je jedním z nejdůležitějších dopadů kvantové fyziky na chápání reality. Částice se tak mohou

vyskytovat ve zvláštních stavech, ve kterých vykazují dvě či více klasických vlastností současně. Například se mohou nacházet zároveň „tady“ i „tam“ (dokud ovšem neprovedeme pozorování). Elementární kvantové bity (nejmenší jednotky informace získané odpovědí ano – ne na jednu otázku) tedy nejsou jen nuly a jedničky, ale jakési kombinace (superpozice) těchto stavů.

Nepodrobíme-li náš axiomatický základ (logiku) zásadní kritice, budeme se stále pohybovat v bludných kruzích. Příkladem mohou být stále nevyřešené okolnosti gravitačního působení. Aristotelské pojetí přirozeného stavu věcí jako příčiny uplatňující se při pádu kamene na zem (přirozené místo pevné substance je uprostřed naší planety) bylo sice překonáno newtonovským předpokladem vzájemné přitažlivosti těles jako přírodní zákonitosti, aby však i tento závěr byl následně zpochybněn relativistickým pojetím gravitace jako projevu geometrie prostoru; přesto jsme se v otázce podstaty gravitace dále neposunuli. Sice je vskutku revoluční poznání, že planety nejsou udržovány na svých eliptických drahách působením newtonovské sluneční přitažlivosti, nýbrž že tato tělesa principiálně pouze kopírují dráhová zakřivení časoprostoru; však místo toho, aby nám toto poznání dalo odpověď na hledanou otázku, otevřelo řadu otázek dalších. Jako by nám tím chtěl pozorovaný svět dát najevo, že pokud se budeme zabývat jen jím samým, ke kýženému cíli se nikdy nedostaneme.

Zatímco dosud byl za relevantní posloupnost považován sled prvků v pořadí: realita – receptor – nervové vlákno – analyzátor (a otázkou byla skutečná podoba reality), z pohledu relativistické filozofie je namísto reality obsah mysli jakožto centrum vzruchů, které jsou nervovými vlákny přenášeny a analyzátozem dekodovány v nový obsah mysli. Takto dochází k vzruchům v obsahu mysli, jež

jsou následně transformovány v uvedeném koloběhu. V důsledku toho mizí prostor na otázku, co je předmětem kódování, neboť se jedná o uzavřený řetězec, jenž nemá pevného východiska. Při takovém pohledu na realitu se tato jeví jako ocas hada, jenž je jím požírán, aby mohl dále růst. Otázka věrnějšího postižení reality se tehdy jeví jako zbytečná, neboť není co pozorovat vně sebe, odpovědi na otázky týkající se vnějšího světa (podstatu gravitace nevyjímaje) je třeba hledat uvnitř nás samých.